

บทความวิจัย

Lived Experience of Nursing Students in the Project of Producing Nurses for Developing Health of People in Boarder Provinces Followed the Footstep of the Royal Grandmother toward the Integration of Simulated Family System in Extra-curriculum Activities

Received: Jul 3, 2023
Revised: Dec 19, 2023
Accepted: Dec 21, 2023

Waralya Sangpithak, Ph. D¹
Sukjai Charoensuk, Ph. D²
Patcharee Krachangpho, M.Sc.³

Abstract

Introduction: The project of producing nurses for developing health of people in boarder provinces was developed to honor Her Royal Highness Princess Srinagarindra, the Royal Grandmother. The government allocates 500 civil servant positions for nurses who will graduate from the project to work at health centers in the boarder provinces. Thailand Nursing and Midwifery Council has supported the project by set up an orientation using simulated family system extra-curriculum activities to promote humanized health care attitude and deep connection with hometown for the students in the project.

Research Objectives: To explore experiences of nursing students in the project of producing nurses for developing health of people in boarder provinces followed the footstep of the royal grandmother toward the integration of simulated family system in extra-curriculum activities.

Research Methodology: This study was qualitative study. The participants were purposively recruited 47 nursing students in the project of producing nurses for developing health of people in boarder provinces followed the footstep of the royal grandmother. Data were collected using experience record using three baskets reflection technique.

Results: Nursing students reflected their experiences in aspect of self-development. They have developed their listening skills, assertiveness, team-working, creative thinking, and humanized health care attitude. They also expressed their commitment and values to nursing profession, recognized professional network and deep connection with their hometown.

Conclusions: The Integration of simulated family system in extra-curriculum activities could promote nursing students to develop team-working, creative thinking, humanized health care attitude, and family-liked relationship among nursing students in the project.

Implications: Nursing educational institutes could apply a simulated family system in extra-curriculum activities, especially in an orientation period to promote team-working, creative thinking, humanized health care attitude, and family-liked relationship among nursing students.

Keywords: simulated family system, humanized health care, boarder provinces, nursing students

¹Corresponding author: Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Bangkok, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Bangkok, Thailand. Email: waralya.s@bcn.ac.th

²Lecture, Boromarajonani College of Nursing, Chonburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Chonburi, Thailand. Email: sukjai@bcn.ac.th

³Assistant Professor, Police Colonel, Police Nursing College, Bangkok, Thailand. Email: g.godd@hotmail.com

ประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชน ในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชต่อการบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ระบบครอบครัวเสมือน

Received: Jul 3, 2023
Revised: Dec 19, 2023
Accepted: Dec 21, 2023

วรัญญา แสงพิทักษ์ ปร.ด¹

ศุกรใจ เจริญสุข ปร.ด²

พัชรี กระจำจโพธิ์ วท.ม³

บทคัดย่อ

บทนำ: โครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดน เป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี โดยรัฐบาลจัดสรรตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการ 500 อัตราเพื่อบรรจุเข้าทำงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่อยู่ตามจังหวัดชายแดน สภาการพยาบาล จึงได้จัดโครงการปฐมนิเทศนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรระบบครอบครัวเสมือน เพื่อสร้างจิตบริการด้วยหัวใจและความรักผูกพันกับท้องถิ่น ให้แก่นักศึกษาในโครงการ

วัตถุประสงค์การวิจัย: เพื่อศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชต่อการบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรระบบครอบครัวเสมือน

ระเบียบวิธีวิจัย: เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจงเป็นนักศึกษาพยาบาลโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จำนวน 47 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกประสบการณ์การสะท้อนคิดด้วยเทคนิคตะกร้า 3 ใบ

ผลการวิจัย: ประสบการณ์การร่วมกิจกรรมโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชต่อการบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรระบบครอบครัวเสมือนทำให้นักศึกษาเกิดทักษะในการพัฒนาตนเอง ได้แก่ ทักษะการฟัง กล้าแสดงออก การทำงานเป็นทีม การคิดสร้างสรรค์ และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เมื่อนำกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน รู้สึกมีความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ตระหนักถึงคุณค่าวิชาชีพ มีเครือข่ายของวิชาชีพ และเกิดจิตสำนึกรักบ้านเกิด

สรุปผล: กิจกรรมเสริมหลักสูตรระบบครอบครัวเสมือน ช่วยเสริมสร้างทักษะในการพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ และสร้างความสัมพันธ์ประดุจครอบครัวเดียวกันของนักศึกษาพยาบาลโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ข้อเสนอแนะ: ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรระบบครอบครัวเสมือนในช่วงปฐมนิเทศในแต่ละสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีม จิตบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ และสร้างความสัมพันธ์ประดุจครอบครัวเดียวกัน

คำสำคัญ: ระบบครอบครัวเสมือน จิตบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จังหวัดชายแดน นักศึกษาพยาบาล

¹ Corresponding author อาจารย์ วรัญญา แสงพิทักษ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสวรรค์ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย Email: waralya.s@bnc.ac.th

² อาจารย์ วรัญญา แสงพิทักษ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสวรรค์ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก นครสวรรค์ ประเทศไทย Email: sukjai@bnc.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรัญญา แสงพิทักษ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสวรรค์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย Email: patcharee@gmail.com

บทนำ

วิชาชีพพยาบาลมีหน้าที่ในการดูแลสุขภาพประชาชน โดยเฉพาะประชาชนที่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดาร ตามชายแดน ในภาคต่าง ๆ ของประเทศยังประสบปัญหาสุขภาพเนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายในการเพิ่มการผลิตพยาบาลและผดุงครรภ์และให้มีการบรรจุพยาบาลเพื่อปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล และมูลนิธิราชวาล สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้มีโครงการผลิตบุคลากรพยาบาลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชน ในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้า ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 ซึ่งโครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดภาครัฐ และเอกชน สนับสนุนค่าเล่าเรียน ค่าหอพัก หรือทุนการศึกษา ทั้งนี้ได้มีการจัดสรรตำแหน่งวิชาชีพพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการฯ จำนวน 500 อัตรา เพื่อการบรรจุในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล ที่อยู่ตามจังหวัดชายแดน โดยทุกปีก่อนเข้ารับการศึกษา นักศึกษาในโครงการฯ จะได้รับการปฐมนิเทศนักศึกษา เรื่อง สร้างจิตสำนึกบริการด้วยใจรักเป็นประจำตั้งแต่เริ่มโครงการผลิตฯ เป็นต้นมา

การจัดการศึกษาบูรณาการกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนานักศึกษาให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของสถาบันการศึกษา คือ ผลิตผู้เรียนที่ดี เก่ง และมีความสุข เพื่อรับใช้สังคม ด้วยการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างสร้างสรรค์¹ โดยได้รับการบ่มเพาะอย่างต่อเนื่องทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามแนวคิด กระบวนการเรียนรู้จิตบริการด้วยหัวใจ ความเป็นมนุษย์ ภายใต้ระบบครอบครัวเสมือนที่สมาชิกภายในกลุ่มกิจกรรม คือ สมาชิกของครอบครัว มีกระบวนการเรียนรู้ 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วย อาจารย์ นักศึกษา บุคลากร ผู้อาวุโสในชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องที่เปรียบเสมือนสมาชิกในครอบครัว และรูปแบบเชิงกระบวนการ ประกอบด้วยทักษะสุนทรียสนทนา บรรยายภาคการเรียนรู้ การโค้ช การสะท้อนคิด การใช้พลังคำถาม มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้² ซึ่งผลการนำแนวคิดกระบวนการเรียนรู้จิตบริการ

ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ภายใต้ระบบครอบครัวเสมือนมาใช้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตร ก่อให้เกิดการพัฒนานักศึกษาได้ เห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีคุณลักษณะด้านการคิด เป็นระบบและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันและใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล ยังแบ่งปันความรักซึ่งกันและกัน เกิดความผูกพันกับชุมชน แหล่งฝึก ภาควิชาในสถาบันการศึกษาและวิชาชีพพยาบาล ดังการติดตามผลการศึกษารูปแบบบูรณาการโดยใช้ระบบครอบครัวเสมือนต่อความคงทนของอัตลักษณ์จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ที่มีผลสะท้อนของผู้เรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้บังคับบัญชาในหน่วยงาน และชุมชนที่ปฏิบัติงานต่างพึงพอใจ ต่อความกตัญญูต่อบุคคลที่เป็นเจ้าของทุนการศึกษา โดยไม่ขอย้ายสถานที่ปฏิบัติงาน ส่วนการให้บริการสะท้อนถึงการเป็นผู้เสียสละ มีจิตบริการ มีระบบคิดแก้ปัญหาและทำงานเป็นทีมร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะมีอุปนิสัยอ่อนน้อมและเอื้ออาทรเป็นที่พึงพอใจต่อชุมชน³⁻⁴

นักศึกษาพยาบาลที่เข้าศึกษาโครงการผลิตพยาบาล เพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอย สมเด็จพระเจ้าจะเป็นบุคลากรที่สำคัญในการดูแลสุขภาพประชาชน ในพื้นที่ชายแดนในอนาคต ดังนั้นการจัดกิจกรรมเสริม หลักสูตรระบบครอบครัวเสมือนเพื่อสร้างจิตบริการด้วยหัวใจ และความรักผูกพันกับท้องถิ่นให้แก่ นักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาล โครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัด ชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าต่อการบูรณาการกิจกรรมเสริม หลักสูตรระบบครอบครัวเสมือน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาล โครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัด ชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าต่อการบูรณาการกิจกรรมเสริม หลักสูตรระบบครอบครัวเสมือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาประสบการณ์ ผ่านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายใต้โครงการผลิตพยาบาลฯ โดยบูรณาการแนวคิดระบบครอบครัวเสมือน (Simulated

Family) ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

โดยแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการช่วยกันเรียนรู้ แต่ละคนต่างรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และช่วยให้สมาชิกคนอื่นได้เรียนรู้ด้วย ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ได้ดี ยังสามารถเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและมีส่วนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง⁵⁻⁶ ระบบครอบครัวเสมือนเป็นกิจกรรมของครอบครัวเสมือนที่ให้แต่ละคนในกลุ่มถือเป็นสมาชิกของครอบครัว ร่วมสร้างสภาวะครอบครัวเสมือนจริงอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณที่มีความเกี่ยวข้องอย่างเป็นวงจร เพื่อให้ทุกคนในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความร่วมแรงร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเปรียบเป็นสถานการณ์ที่ครอบครัวเผชิญและร่วมแก้ไข⁷ นอกจากนี้แนวทางของกิจกรรมยังมีลักษณะการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่เน้นบทบาทผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด การสื่อสาร การเป็นผู้ฟังที่ดี กล้าแสดงความคิดเห็น มีความคิดที่แตกฉาน และได้ฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยมีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสิ่งที่รู้แล้วกับสิ่งที่กำลังเรียนรู้ใหม่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ขึ้นเอง สามารถพัฒนาการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาต่างๆได้⁸

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาล ที่ร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศนักศึกษาในโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้า เรื่อง สร้างจิตสำนึกบริการด้วยใจรัก จำนวน 61 คน

กลุ่มตัวอย่าง สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกได้แก่ นักศึกษาพยาบาลโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้า ที่ร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศ นักศึกษาในโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้า เรื่อง สร้างจิตสำนึกบริการด้วยใจรัก จัดโดยคณะกรรมการอำนวยการโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนา

สุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้า สภากรพยาบาล จำนวน 2 วัน จำนวน 61 คนที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ของสถาบันที่ร่วมผลิตนักศึกษาในโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้า จากสถาบันที่ร่วมผลิตทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 17 สถาบัน เกณฑ์การคัดออกคือ นักศึกษาในโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าที่ไม่สมัครใจเข้าร่วม จำนวน 14 คน เหลือนักศึกษาร่วมกิจกรรม 47 คน โดยเป็นนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกประสบการณ์ตรง 3 ใบ เป็นข้อคำถามปลายเปิด 3 ประเด็น คือ 1) รู้สึกอย่างไรต่อการเข้าร่วมกิจกรรม 2) ได้เรียนรู้อะไรจากกิจกรรม 3) จะนำความรู้และหรือแนวปฏิบัติที่ได้จากการร่วมกิจกรรมไปใช้อย่างไร ในชีวิตประจำวันและหรือการเรียน โดยนำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงโครงสร้างในประเด็นหลักที่กำหนดไว้ เครื่องมือนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพยาบาล 2 ท่าน ค่า Index of Item objective congruence (IOC) เท่ากับ 1

เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย คือ กิจกรรมในโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าต่อการบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรระบบครอบครัวเสมือน 3 กิจกรรม ดังนี้ 1) การสร้างสัมพันธภาพ ด้วยการให้สมาชิกรู้จักตนเองด้วยกิจกรรมโป้งก้อย เมื่อมีสติ รู้จักตนเองแล้วเริ่มให้แนะนำตนเองให้สมาชิกในกลุ่มและร่วมตั้งชื่อกลุ่มเป็นชื่อดอกไม้ พร้อมให้เหตุผลประกอบดอกไม้ที่เลือกเกี่ยวข้องกับวิชาชีพพยาบาล ภายใต้สุนทรียสนทนา “เมื่อมีผู้พูดต้องมีผู้ฟัง หนึ่งเสียงพูดหลายคนฟัง ฟังทีละเสียง ไม่แทรกแซงเสียง ฟังด้วยความเคารพ แบ่งปันพื้นที่ในการพูดคุย ห้อยแขวนการตัดสินถึงเวลาสะท้อน สะท้อนด้วยความซื่อสัตย์และนุ่มนวล” 2) การพัฒนากระบวนการคิดจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เริ่มจากการเล่าที่มาของโครงการผลิตเพื่อพัฒนาสุขภาพ

ประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้า การชมวิดีโอ ร่นพื้นที่สำเร็จการศึกษา ทำงานที่ถิ่นกำเนิด การชมแอนิเมชัน การอยู่ร่วมกัน เช่น แอนิเมชันมด การฟังเพลงความฝันอันสูงสุด และสถานการณ์ที่กำหนดให้เรียนรู้ซึ่งสมาชิกทุกคนร่วม แสดงความคิดเห็นภายใต้หลักสุนทรียสนทนา และการสะท้อน คิดด้วยตะกร้า 3 ใบ

เครื่องมือในการติดตามผลการวิจัย โดยช่องทางการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตามการนำกระบวนการที่ร่วม กิจกรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการเรียนการสอน

การดำเนินการวิจัย

1. เตรียมทีมวิจัย โดยชี้แจงขั้นตอนการดำเนิน กิจกรรม การสังเกตขณะดำเนินกิจกรรมแต่ละกลุ่มของอาสาสมัครแล้วบันทึกข้อมูล และรายละเอียดกิจกรรมมา เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้
2. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรฯ ตามโครงการผลิตพยาบาลฯ โดยประเมินผลด้วยกระบวนการ แบบบันทึก ประสิทธิภาพ ระยะเวลา 3 ใบ ในเอกสารรายบุคคล และสะท้อน คิดรายกลุ่ม
3. หลังจากเสร็จสิ้นโครงการ ผู้วิจัยได้สร้างช่องทางการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์แก่อาสาสมัครวิจัยทุกคน เพื่อเรียนรู้การเชื่อมโยงการมีเครือข่าย เพื่อนช่วยเพื่อน แลกเปลี่ยนความรู้ และมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง
4. หลังกิจกรรมเสริมหลักสูตรฯ ในโครงการผลิตพยาบาลฯ 6 เดือน มีการติดตามผลลัพธ์ ในประเด็นสร้างจิตสำนึกด้วยใจรัก จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และทักษะการคิดในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลหลังสิ้นสุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรฯ ในโครงการฯ แต่ละวันที่ดำเนินกิจกรรม โดยแบบบันทึก ประสิทธิภาพรายบุคคล และติดตามผลหลังเสร็จสิ้นโครงการฯ 6 เดือน โดยการถอดบทเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ด้วยสถิติแจกแจง ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และถอดบทเรียน (Content analysis) จากแบบบันทึกประสิทธิภาพ ด้วยตะกร้า 3 ใบ โดย คณะผู้วิจัยนำแบบบันทึกประสิทธิภาพฯ แยกพิจารณาโดย เป็นอิสระจากกันก่อน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการจัดหมวดหมู่ ของแต่ละคน มารวมและวิเคราะห์ตามประเด็นหลักแต่ละด้าน

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติให้การรับรองจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยใน มนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ เลขที่ BCNB 2563-06

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 80.9 เพศชาย ร้อยละ 19.1 มีอายุเฉลี่ย 19 ปี (Mean 19.63, SD 2.70) กำลังศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 100 ในสถาบันพระบรมราชชนก

2. ประสิทธิภาพของนักศึกษาพยาบาลโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าต่อการบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรระบบครอบครัวเสมือน

จากการถอดบทเรียนในบันทึกประสิทธิภาพ พบ ประเด็นการพัฒนาในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ทักษะพัฒนาตนเองและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ดังนี้

1.1 ทักษะการฟัง ในกระบวนการดำเนิน กิจกรรมที่ใช้หลักสุนทรียสนทนาที่มีข้อตกลง “หนึ่งเสียงพูดหลายคนฟัง ฟังทีละเสียง ไม่พูดแทรกแข่งเสียง ไม่ด่วนตัดสิน เมื่อจะสะท้อนให้สะท้อนด้วยความซื่อสัตย์” และจากบันทึก ประสิทธิภาพกลุ่มตัวอย่าง เช่น

“การมีสติและการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ได้รับรู้ถึงมุมมองที่แตกต่างและหลากหลายจากคนหลายบุคคล” (N 2)

“รับฟังอย่างตั้งใจโดยใจความอดคิดจะทำให้เราสามารถเข้าถึงปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้” (N 19)

“ฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดีเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ด่วนตัดสินใจ คิดอย่างรอบคอบ” (N 28)

1.2 ทักษะกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจและแก้ปัญหา ทำให้เกิดกระบวนการคิด อย่างไม่อคติ คิดสร้างสรรค์ และมั่นใจที่กล้าแสดงออกถึงความคิดเห็นของตนเอง และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า จากบันทึกประสิทธิภาพ เช่น

“เรียนรู้การออกความคิด” (N 17)

“ฝึกให้เป็นคนมั่นใจในตัวเอง” (N 15)

“ความกล้าแสดงออก” (N 38)

“ความกล้าตัดสินใจ มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ไม่ถือตนเองเป็นใหญ่ รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ทำให้เรามีความมั่นใจในความคิดมากขึ้นเรากล้าที่จะแสดงความคิดเห็น และสนับสนุนความคิดเห็นของคนอื่น โดยที่เราไม่ได้ถือเอาเสียงของประชาธิปไตยเป็นหลัก แต่ทุกคนมีสิทธิที่จะออกความคิดเห็นและเลือกความคิดของผู้อื่นด้วยเหตุผลของตนเอง” (N 17)

1.3 การทำงานเป็นทีม ได้นำกระบวนการเรียนรู้มาใช้ในการทำงานทั้งการเรียนรู้ของตนเอง ที่ต้องสร้างจิตสำนึกในตนเองในบทบาทหน้าที่ของตน รวมการวางแผนการทำงานและการทำงานเป็นทีมที่เป็นระบบ ประสานงานและมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูล จากบันทึกประสบการณ์ เช่น

“การทำงานวางแผนและแก้ไขเป็นขั้นตอน” (N 6)

“การประสานงานอย่างเป็นระบบ ความร่วมมือและการวางแผนจัดการปัญหา” (N 5)

“ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม ต้องทำงานให้ประสานกัน ช่วยกันคิดช่วยกันลงมืองานที่ได้ออกมาเราก็จะรู้สึกภูมิใจ” (N 27)

1.4 ความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการคิดเชิงบวก พร้อมทั้งแบ่งปัน คิดก่อนตัดสินใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม จากบันทึกประสบการณ์ เช่น

“เรียนรู้การคิด วิเคราะห์ การมองผู้อื่นไม่ตัดสินก่อน” (N 20)

“เรียนรู้กระบวนการคิด การคิดเชิงบวก” (N 13)

“เรียนรู้การแบ่งปันความรู้สึก ความคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม” (N 33)

1.5 จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นความรู้สึก เข้าใจ ใส่ใจ เมตตา รักในวิชาชีพพร้อมที่ดูแล ช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งวิชาชีพพยาบาล คือ การให้การดูแลผู้รับบริการด้วยความเมตตา แบ่งปันให้แก่ผู้ที่ใกล้ชิด และหรือผู้รับบริการให้มีความสุข จากบันทึกประสบการณ์ เช่น

“ช่วยเหลือดูแลสุขภาพของประชาชน” (N 1)

“การรักในวิชาชีพของตนเอง” (N 7)

“ความมีน้ำใจต่อกันช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน” (N 10)

“การมีจิตบริการดูแลผู้อื่นด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์” (N 9)

“ภาคภูมิใจ เป็นส่วนหนึ่งของการได้ช่วยเหลือดูแลสุขภาพของประชาชน” (N 11)

“รับฟังปัญหาจากเพื่อนแล้วคอยให้คำปรึกษาเพื่อคลายความกังวลใจ” (N 27)

2. ความรู้สึกต่อกระบวนการเรียนรู้ ระยะติดตามหลังกิจกรรมฯ 6 เดือน สรุปเป็นประเด็น ดังนี้

2.1 ความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ สะท้อนความรู้สึกว่ามีกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียน มีความมุ่งมั่นที่เรียนให้สำเร็จ เป็นพยาบาลที่ดี จากบันทึกประสบการณ์ พบการสะท้อน เช่น

“หนูมีกำลังใจในการเรียนมากขึ้น” (N 4)

“หนูอยากเรียนไปจนจบ ทำงาน เป็นพยาบาลที่ดี” (N 32)

“หนูมีกำลังใจในการเรียนต่อไป มีกำลังใจในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาล” (N 24)

“ผมมีแรงผลักดันมากขึ้นในการเรียนวิชาชีพพยาบาล” (N 13)

2.2 ความตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพพยาบาล การสะท้อนความรู้สึกการยังคงอยู่ในวิชาชีพ ที่มีความสำคัญช่วยเหลือประชาชน เกิดภาคภูมิใจในวิชาชีพ จากบันทึกประสบการณ์ พบการสะท้อน เช่น

“รักอาชีพมากขึ้น” (N 6)

“ทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น” (N 2)

“เข้าใจวิชาชีพมากยิ่งขึ้น เห็นคุณค่าในวิชาชีพพยาบาลมากขึ้น” (N 3)

“โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีมาก ๆ และส่งเสริมปลูกฝังให้รักในวิชาชีพ และให้โอกาสกับนักเรียนที่อาจจะคะแนนสอบเข้าเรียนปกติอาจจะเข้าไม่ได้ และเป็นโครงการที่ผลิตพยาบาลที่ให้แก่คนที่อยากเป็นพยาบาลจริง ๆ ได้มีโอกาสได้เรียนได้ศึกษา” (N 15)

“โครงการนี้ทำให้เกิดการเข้าใจในวิชาชีพมากขึ้น” (N 28)

2.3 การมีเครือข่ายของวิชาชีพ จากการร่วมกิจกรรมฯ มีการติดต่อ เชื่อมโยงระหว่างสถาบัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการให้คำปรึกษาการเรียนวิชาชีพ อบอุ่น มีความสุขเกิดความผูกพันระหว่างเพื่อนวิชาชีพดูแลครอบครัวเดียวกัน จากบันทึกประสบการณ์ พบการสะท้อน เช่น

“เกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างกันและกัน ดีใจ และ
ซึ่งใจ ในการเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ” (N 5)

“รู้สึกดีใจและรู้สึกอบอุ่น เพราะทุกคนต่างมาจาก
คนละที่ คนละจังหวัด คนละสถาบัน แต่ทุกคนก็มีความรัก
และผูกพันกัน เหมือนคนในครอบครัว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
ช่วยกันแก้ไขปัญหา และเป็นที่ปรึกษาของกันและกันได้แบบ
เหมือนญาติพี่น้องของตัวเอง” (N 33)

“ได้ถามเพื่อนต่างสถาบันในวิชาที่ไม่เข้าใจ เพื่อน
ช่วยตอบผ่านไลน์”(N 3)

“ทำให้รู้จักเพื่อนที่ทุนเดียวกับเรา เกิดการสร้าง
เครือข่ายระหว่างกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้กัน” (N 12)

“มีที่ปรึกษาการเรียน ผ่านไลน์” (N 42)

2.4 การเกิดจิตสำนึกรักบ้านเกิดเสมือนครอบครัว
เดียวกัน การเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนในโครงการทำให้เกิด
ความรัก ความผูกพันต่อเพื่อนและผู้มีพระคุณคุณญาติ และมี
จิตสำนึกรักบ้านเกิด เมื่อสำเร็จการศึกษา ได้ปฏิบัติงานดูแล
ประชาชนในถิ่นกำเนิด จากบันทึกประสบการณ์ พบการ
สะท้อน เช่น

“ได้เข้าใจถึงวิชาชีพของการเป็นพยาบาลมากขึ้น
และได้รับแรงบันดาลใจในการทดแทนบุญคุณด้วยการเป็น
พยาบาลที่ดีและกลับไปพัฒนาชุมชนท้องถิ่นค่ะ” (N 46)

“มีจิตสำนึกที่จะกลับไปเป็นพยาบาลที่ถิ่นกำเนิด
ของตัวเอง” (N 7)

“ภาคภูมิใจ เป็นส่วนหนึ่งของการได้ช่วยเหลือดูแล
สุขภาพของประชาชน” (N 11)

3. การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ แบ่งประเด็น
ย่อยดังนี้

3.1 การเรียนและการตั้งเป้าหมายชีวิต การนำ
ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาบ้านเกิด จากบันทึกประสบการณ์
พบการสะท้อน เช่น

“ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อนำความรู้ไปพัฒนาในเรื่อง
ของสุขภาพในภูมิลำเนาบ้านเกิด” “พัฒนาตนเองในภาวะ
ความเป็นผู้นำ” (N 26)

3.2 การฝึกงาน จากบันทึกประสบการณ์ พบ
การสะท้อน ดังนี้

“แนวคิดมาใช้ในการเรียนการทำงานการฝึกงาน คือ

การฝึกงานการอยู่กับสังคมใหม่ๆ การทำงานกับคนหลากหลาย
กับสาขาวิชาชีพต่าง ๆ นักศึกษาได้นำมาใช้ในการส่วนของการ
มีปฏิสัมพันธ์การทำงานเป็นทีม” (นักศึกษาพยาบาลคนที่ 15)

“นำกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นมาใช้ได้ในการ
ฝึกปฏิบัติงาน” (นักศึกษาพยาบาลคนที่ 6)

“การฟังไปใช้ในการเรียน การฝึกเวิร์ด และทำงาน
ในอนาคต การรับฟังผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้รับบริการเป็น
สิ่งสำคัญ”(นักศึกษาพยาบาลคนที่ 13)

3.3 การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม
จากบันทึกประสบการณ์ พบการสะท้อน ดังนี้

“ใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถคิดพลิกแพลงได้
เช่น การวางแผนอ่านหนังสือ นำไปใช้ในการซักประวัติที่ต้อง
ใช้การพูดที่ดี ถามให้ครอบคลุมทุกประเด็นแล้วนำมาวิเคราะห์
ปัญหา” (N 4)

การอยู่ร่วมกัน ให้เกียรติกัน” (N 6)

“ปรับใช้ในการเรียนการทำงานกับเพื่อนเป็นกลุ่ม”
(N 27)

“การอยู่ร่วมกับสังคมมากขึ้น ทำให้เข้าอกเข้าใจ
ผู้อื่นมากขึ้น” (N 38)

“การสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคล การสื่อสาร การ
ทำความเข้าใจ การเปิดใจยอมรับ” (N 29)

โดยสรุป นักศึกษาสามารถนำกระบวนการจาก
กิจกรรมเสริมหลักสูตร ไปประยุกต์ใช้ทั้งการสร้างแรงบันดาลใจ
พัฒนาตนเองเกี่ยวกับภาวะผู้นำและการกล้าแสดงออก
นอกจากนี้นำไปใช้ในการเรียน การฝึกงาน ที่มีเป้าหมาย เพื่อ
สำเร็จการศึกษาและนำความรู้พัฒนาสุขภาพในถิ่นกำเนิดและ
ปรับตัวในการดำเนินชีวิตมีทักษะชีวิตที่สามารถอยู่ในสังคม
ที่หลากหลายด้วยสติที่จดจ่อกับสิ่งที่เผชิญตามสถานการณ์
ด้วยการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งไลน์ จดหมาย
อิเล็กทรอนิกส์ และโทรศัพท์ที่มีการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน
ร่วมกิจกรรมช่วงปฐมนิเทศ ก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้
เสมือนครอบครัวเดียวกันที่มีเป้าหมายเดียวกัน เมื่อสำเร็จการ
ศึกษาจะนำความรู้ ทักษะการพยาบาลดูแลประชาชนในถิ่น
กำเนิด ทำให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นกำลังใจ เป็นที่
ปรึกษาและแลกเปลี่ยนแนวคิด ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิต
และการเรียนเสมือนเครือญาติ และครอบครัวเดียวกัน

อภิปรายผล

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการกิจกรรมนอกหลักสูตรกับการส่งเสริมจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ทักษะการคิด และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทำให้นักศึกษาโครงการนี้ คิดเป็น ทำเป็น คิดอย่างมีเหตุผล สำนึกรักบ้านเกิดและผู้มีพระคุณ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะ บุคลิกภาพและความคิดที่เป็นสิ่งที่เป็นคุณลักษณะของศตวรรษที่ 21 ในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือช่วยกันเรียนรู้ เพื่อนช่วยเพื่อน คือ แต่ละคนต่างรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย สามารถช่วยให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ได้ดี ยังสามารถเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและมีส่วนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง⁵⁻⁶ และยังเป็นการเปิดมุมมองความคิดหลากหลายจากการแลกเปลี่ยน สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ให้มีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินชีวิตสู่เป้าหมายได้⁹ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมทั้งกิจกรรมการสะท้อนคิด ผังความคิด การนำเสนอเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมทุกครั้ง แล้วติดตามผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นที่นักศึกษาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนการสอนนั้น เกิดจากความคงทนจากการเรียนรู้ที่สะสมและนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการที่จะทำให้ผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์เดิม ให้โอกาสผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ตรงกับบุคคลอื่น ๆ ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นสังคมของการเรียนรู้¹⁰ เช่น การเรียนในชั้นเรียน สภาพการเรียนการสอน การทำงานกลุ่ม การฝึกปฏิบัติงาน การใช้ชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคงทนในการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า การให้ผู้เรียนใช้แผนผังความคิดในการสรุปบทเรียนสามารถพัฒนาความคงทนในการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ¹¹⁻¹² สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ระบบครอบครัวเสมือนทำให้บัณฑิตมีความคงทนของอัตลักษณ์จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้บริการผู้อื่นด้วยความเอาใจใส่ประดุจญาติมิตร เมตตา เอื้ออาทร ความสามารถในการปรับตัว มีทักษะในการ

ดำเนินชีวิต เกิดประโยชน์ในการเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้เรียนรู้ทำงานร่วมกัน รู้สึกว่าคำแนะนำที่ได้จากการเรียนรู้มีคุณค่า เพราะธรรมชาติการเรียนรู้เป็นแบบที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันที่สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิม ส่งเสริมความจำระยะยาวและพัฒนาทักษะการคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนชำนาญตนเองและสามารถคงไว้ซึ่งประสบการณ์หรือความรู้ความเข้าใจในการเรียนที่เคยเรียนรู้ให้คงอยู่เป็นความทรงจำระยะยาว สามารถระลึกได้แม้ว่าทิ้งไว้ระยะเวลาหนึ่ง ยังเกิดความรู้ความคงทนในการเรียนรู้อย่างแท้จริง¹³ ความคงทนที่เกิดขึ้นเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันด้วยการติดต่อสื่อสาร เกิดความผูกพัน ดังครอบครัวที่มีสมาชิกที่มีผูกพันกันตามบทบาทหน้าที่ในครอบครัวเกิดความรัก ความผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูล ช่วยชี้แนะ แนะนำเมื่อเผชิญปัญหาคล้ายคลึงระบบครอบครัวเสมือนที่ใช้สมาชิกเป็นเครือญาติในการร่วมกิจกรรม ร่วมชี้แนะเนื่องจากสมาชิกมีเป้าหมายการดูแลประชาชนในถิ่นกำเนิดเหมือนกัน เมื่อร่วมกิจกรรมก่อให้เกิดความสนิทสนม การช่วยเหลือเกื้อกูล ให้คำชี้แนะ มีความเป็นเพื่อน เปรียบดังญาติ ครอบครัว สอดคล้องกับการพัฒนาบุคลากรสุขภาพที่มีความถี่หรือประสบการณ์ในการร่วมเรียนรู้จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้ระบบครอบครัวเสมือนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05¹⁴ เพราะบุคลากรสุขภาพทำงานร่วมกัน ในองค์กรเปรียบดังญาติ ครอบครัวเสมือน มีจุดประสงค์เดียวกันเพื่อดูแลผู้รับบริการให้มีสุขภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการจัดการศึกษาบูรณาการทำให้บัณฑิตมีการแสดงออกของพฤติกรรมด้าน ความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเสียสละการทำงานเป็นทีม การสร้างสรรค์นวัตกรรม คิดเป็นระบบและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร การใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง จิตอาสา มีความซื่อสัตย์ จิตสำนึกด้วยใจรัก รู้และเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น เข้าใจคุณค่าของชีวิตและวิชาชีพ มีความภาคภูมิใจ เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และมีพฤติกรรมการให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ด้วยลักษณะการตั้งใจฟัง การไม่ตัดสินผู้อื่นเพียงภายนอก การดูแลดุจญาติมิตร การยิ้มและพูดจาสุภาพและมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน¹⁵⁻¹⁸ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ในการดำเนิน

ชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะเทคนิคการสะท้อนคิดเชิงสร้างสรรค์ด้วยตะกร้า 3 ใบ ทำให้เกิดปัญญา เกิดจากการสนทนาเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน¹⁷ ภายใต้สุนทรียสนทนาซึ่งประสบการณ์ในการร่วมเรียนรู้จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้ระบบครอบครัวเสมือน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05¹⁹ นอกจากการคิดเชิงสร้างสรรค์แล้วยังเพิ่มความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05¹⁶ ถือได้ว่าการสะท้อนคิดสามารถเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ช่วยให้มีการไตร่ตรอง คิดใคร่ครวญด้วยเหตุผลและความรู้สึกอย่างรอบด้าน เกิดประโยชน์ในการดูแลบุคคล ครอบครัว ชุมชน ลดช่องว่างในการนำความรู้สู่การปฏิบัติก่อให้เกิดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์²⁰⁻²¹

กระบวนการบูรณาการกิจกรรมเสริมหลักสูตรฯ มีฐานคิดว่า กระบวนการรู้คิด หรือกระบวนการทางปัญญา เป็นกระบวนการรู้คิดของสมองในการปรับ เปลี่ยน ลด ตัด ทอน ขยาย จัดเก็บและใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส ซึ่งอาจจะเกิดหรือไม่เกิดจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าภายนอก ดังนั้น การรู้สึก การรับรู้ จินตนาการ การระลึกได้ การจำ การคงอยู่ การแก้ปัญหา การคิด และอื่น ๆ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรู้คิดที่กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสมองแล้วยังเป็นกระบวนการทางสังคมด้วย ดังนั้น การสร้างความรู้จึงเป็นกระบวนการทั้งทางด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กัน การวางแผนการเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์ตรงและเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เช่น กิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้จากแอนิเมชัน สถานการณ์ บทเพลง กิจกรรม

สร้างสติในปัจจุบันขณะ ช่วยเสริมสร้างการรู้คิดในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์²²⁻²³

ประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลโครงการผลิตพยาบาลเพื่อพัฒนาสุขภาพประชาชนในจังหวัดชายแดนตามรอยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกิจกรรมเสริมหลักสูตรระบบครอบครัวเสมือน เมื่อนักศึกษานำทักษะที่ได้เรียนรู้ไว้ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดทักษะการฟัง การคิดเชิงสร้างสรรค์ การกล้าแสดงออก การทำงานเป็นทีม และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ภายใต้การสุนทรียสนทนา การสะท้อนคิดด้วยตะกร้า 3 ใบที่ทบทวนความคิดตนเองอย่างมีสติตลอดเวลาที่ทำกิจกรรม สามารถอธิบายแยกแยะสาเหตุและผลของการคิด ทบทวนอย่างใคร่ครวญจากประสบการณ์ ข้อมูลเดิม ข้อมูลใหม่ จนเกิดข้อสรุปใหม่ ที่สามารถนำมาใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรระบบครอบครัวเสมือนในช่วงปฐมนิเทศในแต่ละสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีม จิตบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ และสร้างความสัมพันธ์ประดุจครอบครัวเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในอนาคต

ควรมีวิจัยบูรณาการการเรียนการสอนกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยใช้สถานการณ์เสมือนจริงในการดูแลสุขภาพ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดเชิงสร้างสรรค์ทางวิชาชีพ

References

1. Education Council Secretariat Ministry of Education. National Education Plan B.E. 2017-2031. 2017. (in Thai)
2. Jutarosaga M. The Learning process of service mind with human heart under the simulated family systems. Bangkok: Denex Inter Corporation. 2010. (in Thai)
3. Sansuk J, Somtua N, Janda S. A follow up research on the results of the integrated study a Simulated Family System on the persistence of human service minded. Graduate of the Community Nurse Production Program for the Community in KhonKaen. KhonKaen: Kaeng Na Witthaya. 2008. (in Thai)
4. Somtua N, Sansuk J, Amornrojanavaravutti W. Learning, Integrating Extra-Curricular Activities (Simulated Family System) to Support Thinking Skills and Creative Problem-solving Skills of Nursing Students. *Journal of Research and Curriculum Development* 2019;9(2):344-61. (in Thai)
5. Khaemmanee T. Science of teaching: Knowledge for effective learning process management. 20th edition. Bangkok: Chulalongkorn University Printing. 2016. (in Thai)
6. Ligkhasittipan P C. Teaching Based on the Concept of Collaborative Learning to Promote 21st century Learning, skills of lower secondary school students. *Journal of Graduate Studies Review MCU Phrae* 2022;8(1):251-63. (in Thai)
7. Hanpaichaiyakul S, Jutarasaga M and Siliporn L. The Development of Well-being under the Innovation of Simulated Family System (One College One Community). *Nursing Journal of the Ministry of Public Health* 2014;24(1):67-79. (in Thai)
8. Hungsawanus P, Buranasuk J, Subsomboon K. Efficiency of Teaching and Learning Using Collaborative Learning via Online for Nursing Students. *Nursing Science Journal of Thailand* 2023;41(1):87-99. (in Thai)
9. Methachotimaneekul K. Developing academic achievement through peer-to-peer activities in the knowledge subject about careers for students at the 1st year vocational certificate level at Atthawit Commercial Technology College. Research report. 2017. (in Thai)
10. Gokhale A A. Collaborative Learning Enhances Critical Thinking. *Journal of Technology Education* 1995;7(1):22-30.
11. Denwanich W. Knowledge Retention for Learning of Collaborative Learning with Mind Mapping of Third year Vocational Diploma student, Business Computer major. Research. 2017. (in Thai)
12. Poorananon P. The Teaching and Learning Conditions that Promote Evidence-Based Human Caring of Nursing Students. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health* 2014;24(1):30-44. (in Thai)
13. Saimat W., Akakul T. and Vongprasert J. An Operation on Development of Proactive Learning for Developing Learning Retention on "Photosynthesis" of Matthayom Suksa 5 Students at Nachluay School under the Secondary Educational Service Area Office 29. Ubon Ratchathani *Journal of Research and Evaluation* 2017;6(2):11-9. (in Thai)

14. Jutarosaga M, Mahaprom T, Somtua N, Komaratat S, Sansuk J, Chanaboon A, Jutarosaga A. Effect of the Humanizes Health Care Development with Simulated Family System on Systematic Creative Thinking Skills with Three Baskets Technique among Health Care Personnel. *Journal of Research and Curriculum Development* 2021;11(1):49-70.
15. Sansuk J, Janda S, Somtua N. The Result of Integrated Education Management Using a Virtual Family System on the Persistence of Identity, Service Mind, with the Heart, Humanity of Graduated Nurse. *Journal of Health Research and Development Nakhon Ratchasima Public Health* 2022;8(2):74-88. (in Thai)
16. Weerawatthanodom N, Sirisakulpaisal B, Nitirat P, Tangwongkit T, Kerdmuang S. Development of the Identity of Graduated Nurses “The Humanized Health Care”. *Lampang Rajabhat University Journal* 2019;8(2):167-180. (in Thai)
17. Intawat J, Bundasak T, Jangasem N. The Humanized Care Paradigm: The Chapter of Gilanadhamma Camp. *Journal of MCU Peace Studies* 2017;5(2):376-87. (in Thai)
18. Thiankumsri K, Bundasak T, Rojana S, Pama S. The Humanized Care for Crisis Patients: Perception from Nursing Students, Practicum. *Journal of MCU Peace Studies* 2018;6(4):1320-33. (in Thai)
19. Luccha W, Pratumtin A, Gomaratus S, Pinprasong N, Wannuruk S, Sunato P. Effect of the Humanized Health Care Learning Process Development using a Simulated Family System on Creative Systematic Thinking Process through a Three-Basket Technique of Caring Team Leaders in Chaiyaphum Hospital. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health* 2022;32(3):109-21. (in Thai)
20. Patipattarakul P, Dumrongkittikul B, Boonprathum K. Effects of Using Reflective Thinking Skills on Nursing Behavior for Humanized Care among Nursing Students. *Journal of Health Research and Innovation* 2022;5(2):115-123. (in Thai)
21. Plianbumroong D, Utaipan P. The Effects of Using Reflective Learning to Enhance nursing student Critical Thinking. *Research and Development Health System Journal* 2020;13(1):83-92. (in Thai)
22. Kusolsong S. An Approach to Developing a Learning Management Model to Strengthen Cognition for Creative Problem Solving for Students of Rajabhat University. *Phetchabun Rajabhat Journal* 2021;23(2):9-21. (in Thai)
23. Chawiangwat W, Chumnankit P, Lapho J. Development of a Learning Experience Package Based on Group Activities and Torrance,s Creative Problem-Solving Process Affecting The Problem-Solving Thinking Ability,Self-Confidence, and Social Skills of Early Childhood. *Journal of Graduate School Sakon Nakhon Rajabhat University* 2022;19(86):53-66. (in Thai)